

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАННЫҢ РУХАНИ
ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ДАМУЫ ЖОЛЫНДА
ЖАС ЖЕТКІНШЕКТЕРГЕ ТӘРБИЕ МЕН БІЛІМ
БЕРУГЕ ҚОСҚАН ҮЛЕСІ ҮШІН
«ҚАЗАҚСТАН МҰҒАЛІМІ» ГАЗЕТІ
РЕДАКЦИЯСЫ АТЫНАН

Асқар Мадиев

МАРАПАТТАЛАДЫ

Бас редактор

М.Сермағамбетов

Тіркеу № 307

25 қаңтар 2018 жыл

Алматы қаласы

Қазақстан Республикасы
Білім және Ғылым министрлігі
Адами әлеуетті дамыту басқармасы

СЕРТИФИКАТ

Осы сертификат

Асқар Мадина

Настоящим подтверждает, что

(тегі, аты, әкесінің аты / фамилия, имя, отчество)

«Инклюзивті білім беру мен ерекше қадағалауды қажет ететін балаларды тәрбиелеу, оқыту, жеке қабілеттерін дамыту әдістері»
(Методы инклюзивного обучения и воспитания, обучения, развития личностных способностей детей с особыми потребностями)

прошел(ла) курсы повышения квалификации на тему / тақырыбында

біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламасы

24.02.2021-16.03.2021 ж. (72 сағат)

в объеме часов / сағат көлемінде біліктілікті арттыру курстарынан өткенін растайды

«ДАМУ» Республикалық
педагогикалық-психологиялық
дамыту орталығының директоры

қолы/подпись

М. Нұрымбетов

аты-жөні / Ф.И.О

М.О.
М.П.

Берілген күні: « 16 » 03 2021 жыл
Дата выдачи: года

Тіркеу нөмірі
Регистрационный номер № 6165

Түркістан облысы
2021 жыл

ЖЕТІСАЙ АУДАНЫНЫҢ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМУ БӨЛІМІ

Алғыс хат

Мектепке дейінгі ұйымдағы кіші топтар арасында
кітап бұрышын ұйымдастыру бойынша
«Балаларға базарлық»
республикалық байқауының аудандық кезеңіне қатысқаны үшін
ЖШС «Би-Мардан» бөбекжай балабақшасының
тәрбиешісі Орынбасарова Сарсенкул Куанышбековна

АЛҒЫС БІЛДІРЕМІН

Бөлім басшысы

Г.Шукурбаева

Регистрационный номер **№ 0622126**

ЖЕТІСАЙ АУДАНЫНЫҢ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМУ БӨЛІМІ

Алғыс хат

Мектепке дейінгі жастағы балалардың қоршаған ортаны танып
білуге құштарлығына қолдау білдіру арқылы бала
тұлғасының интеллектуалдық, шығармашылық дамуына
ой-өрісінің кеңеюіне ықпал ету мақсатында
«Мен зерттеушімін» республикалық байқауының аудандық кезеңіне
қатысып шығармашылық ынтымақтастық танытқаны үшін

**ЖШС «Би-мардан» бөбекжай балабақшасының
тәрбиеленушісі Абдыгаппар Дана Мейрманқызы
жетекшісі Орынбасарова Сарсенкул Куанышбековнаға**

АЛҒЫС БІЛДІРЕМІН

Бөлім басшысы

Г.Шукурбаева

Тіркеу № 8887

2023 жыл

Түркістан облысы
2021 жыл

негізделген ересектер мен балалардың арасындағы байланыс орнайды. Ойынның маңызы сонда - бұл жерде нәтиже міндетті емес, ойын әрекетімен байланысты болған үдерістің өзі маңызды. Бала ойын барысында жеңіліске ұшыраса да, олардың соны бастан кешіру шындық болып табылады. Ойынның мазмұнын басқару және ойынның сюжетіне белгілі рөлдерді енгізу арқылы педагог ойынға қатысушы балалардың жағымды сезімдерін бағдарлай алады.

Шағын тақпақтар - әр ата-ана өз баласына жеке айтады және кіші топтарда көп қолданылады. Бұл баланы тербеткенде, әлдилегенде арқасынан сипалай отырып арнайы мәтінмен айтылады. Баланың жалпы қимылын дамытуды, өзінің физиологиясымен таныстыруды және бала мен ата-ананың арасындағы тікелей байланыс орнатуды қамтамасыз етеді.

Әндер - жануарлар немесе балалар туралы шағын әндер, оны ұжыммен не болмаса ата-анасының алдында отырып айтуға болады. Баланың қоршаған орта туралы түсінігін қалыптастырады, сөздік қорын молайтады, жағымды эмоция береді, қимыл үйлесімінің жақсаруына көмектеседі.

Әзіл өлеңдер сабақта көбінесе саусақ жаттығулары ретінде қолданылып, қолдың ұсақ моторикасын, тілді, есте сақтауды, шыдамдылықты, зейінді дамытуға көмектеседі.

Жұмбақтар - сабақ барысында балаларды жануарлармен, құстармен, сондай-ақ ағаштармен, аспан белгілерімен т.б. «таныстыру» мақсатында кең түрде қолданылады.

Жаңылтпаштар - балалардың тілін дамытуға көмектеседі, баланың өзін көрсетуіне, белсенділігін дамытуға ықпал етеді.

Саусақ ойындары - шағын әзілдердің, әндердің, тақпақтардың, өтірік өлеңдердің мәтіні және саусақ жаттығуына арналған жинақтан алынған ойын мәтіні бойынша қолдың саусақтарын және қолдың өзін қозғалту.

Қуыршақ театры - педагогтің балалармен қарым-қатынас жасауына көмектесу, баланың қиялын және коммуникативтік қызметін күшейту, ойлау қабілеті мен есте сақтауын дамыту үшін әр сабақта қуыршақтар қолданылады.

Рөлдік ойындар - топ мүшелері арасында тактильді байланыс орнатуға көмектеседі, бірігуге, қимылдың жалпы үйлесіміне ықпал етеді, көп жағдайда рөлдік ойындар алмастырады.

Фольклортанушы ғалым Ә.Диваев «Қазақ балаларының ойындары» деген еңбегінде адамның жас ерекшелігін үш топқа бөледі: «...өмірге келгеннен бастап жеті жасқа дейінгі бала, жеті жастан он бес жасқа дейінгі балалар, он бес пен жиырма жас аралығындағы жастар...». Осының негізінде қазақтың ұлттық ойындарын үш топқа бөліп қарастырып, бірінші топқа, сол жастағыларға лайықты: «санамақ, тәй-тәй, айгөлек, соқыр теке, қуырмаш, алақан соқпақ, ақ серек-көк серек» т.б. ойындарын, ал одан кейінгі топқа: «тақия тастамақ, тартыс, сиқырлы қоржын, бәйге, көкпар, асық, хан талапай, теңге алу, қыз қуу, орамал тастамақ, аксүйек, күрес» т.б. ойындарын жатқызуға болады. Мұндай ойындар баланы тез ойлауға, тапқырлыққа баулып, жаңа тақырыптарды жылдам меңгеруге ықпал етеді, сөз тіркесіне, ұйқастыруға дағдыландырады.

Бүкіл өмірі мал өсірумен өткен қазақ халқының этнографиялық даму ерекшеліктері, той-думан, қуанышы мен реніші де осы малмен байланысты болды. Осындай экономикалық құрылыстың негізінде төрт түліктің қасиеті тек қазақ ауыз әдебиетінде ғана жырланып қоймай, барлық мәдениет пен өнердің, соның ішінде ұлт ойындарының дамуының да негізі болды, келе-келе негізгі бас кейіпкерлері осы төрт түліктен тұратын «ақбайпақ», «көк сиыр», «түйе-түйе», «соқыр теке» т.б. сияқты ұлт ойындары да дами бастады. Бұл ойындардың барлығы дерлік қазақ халқының төрт түлікті аса бір сүйіспеншілікпен дәріптеп, қадірмен тұтып, жануарлардың бойында адам баласының қасиеттері бар, сондықтан жан-жануарлардың бәрі бірдей деген ұғымнан барып шыққан ойындар болды.

«Бесік жырынан» бастап ұлт ойындарының барлығы халық тәрбиесінің көзі. Қай дәуірдің ұрпағына болмасын тіршілік жолына бағыт сілтеп, өмірге аттандырады. Халық жырлары ата-ананың балаға қойған бірінші сенімі, тілек-талабы. Мұның бәрі баланы ойната, көңілдендіре, бойларын сергіте жүріп айтылады да, өміріне рухани азық болатын өнегелі де ілтипатты сөздерді жас кезінен құлақтарына құя береді. Ал ойындар болса баланың осы айтылған өнеге-өсиет сөздерін күнделікті тіршілікте тәжірибе жүзінде іске асырудың құралы болды. Сонымен халықтық педагогиканың тамаша идеялары мен дәстүрлерін сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуде халықтың ауызекі шығармашылығы айрықша рөл атқарады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әдістемелік ұсынымдар «Халық ауыз әдебиеті-мектеп жасына дейінгі балаларды рухани-адамгершілікке тәрбиелеудің негіздері» – Астана, 2017 ж. – 28 б.
2. Ф.Жұмабекова. Мектепке дейінгі педагогика, Астана, Фолиант, 2018, 336 бет
3. Ұзақбава С. Тамыры терең тәрбие. – Алматы: Білім, 1995. – 232 б.

МАДАҚТАМА

Ақпарат комитеті KZ24VPY00063714
ISSN 2959-3301

Жас ұрпаққа сапалы білім мен саналы тәрбие
беруде шығармашылық ізденістерін жоғары
дәрежеде танытқаны үшін

Түркістан облысы, Жетісай ауданы адами әлеуетті дамыту бөлімі

«Би-Мардан» бөбекжай балабақшасы МҚҚК меңгерушісі

Утегенова Лаура Уракбаевна

марапатталады

№ 318

Шымкент, 2023

СЕРТИФИКАТ

Ақпарат комитеті KZ24VPY00063714
ISSN 2959-3301

Утегенова Лаура Уракбаевна

«ПЕДАГОГИКА ЖАҢАЛЫҚТАРЫ»
Республикалық ғылыми - әдістемелік журналында
«Бала тәрбиесіндегі халық педагогикасының маңызы»
атты материалды жариялағанын растайды

№ 317

Шымкент, 2023

Е. А. Пешкенов, редактор

№3
2023

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ -
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО -
МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПЕДАГОГИКА ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

ISSN 2959-3301

процесінде басшылыққа алуға қажетті басымдықтарға ерекше көңіл аударады. Отбасыға, анаға, әкеге арналған өлеңдер мен музыкалық шығармалар, отбасылық құндылықтарды насихаттайтын видеороликтерді қолданған пайдалырақ деп есептеймін.

"Ел боламын десең, бесігіңді түзе" деп атам қазақ айтқандай, әрбір ата-ана өз баласының тәртібі мен тәрбиесіне мән беріп, бос уақыттарында немен айналысатынына қатаң бақылау жасаса, жасөспірімдер арасында құқық бұзушылық пен қылмыстың төмендеуіне көп септігін тигізер еді.

Заман күннен - күнге дамып, өркендеу үстінде. Бүгінгі таңда жаңашылдыққа толы ХХІ ғасыр талабына сай, шығармашылыққа жаны құмар, дарынды, сауатты да саналы, бәсекеге қабілетті жеке тұлға қалыптастыру және тәрбиелеп шығару өзімнің міндетім деп білемін.

БАЛА ТӘРБИЕСІНДЕГІ ХАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Түркістан облысы, Жетісай ауданы адами әлеуетті дамыту бөлімі,
«Би-Мардан» бөбекжай балабақшасы МҚҚК меңгерушісі

Утегенова Лаура Уракбаевна

Ұлт тәрбиесі - ұлт болашағы. Егеменді еліміздің ертеңгі болашағы жас ұрпақ тәрбиесі. Қоғам үшін әр кезеңде, әр отбасында өсіп келе жатқан ұл-қыздардың дені сау, рухани бай, еңбекке, білімге құштар болып өсуі - ең жоғарғы тілек, ең биік мақсат.

Қазақ елінің де ұрпақ тәрбиелеуде мол тәжірибесі, жиған - тергені, озық ойлары мен өзіндік ерекшеліктері бар. Осындай мол мұраның «дәнегін мәпелеп екпейінше» жастарды ізгілік пен парасаттылықты тәрбиелеу мүмкін емес. Халықтың жазбаша жазылмаған, бірақ ұрпақ есінде мәңгілікке сақталып, бір ұрпақтан бір ұрпаққа ауызша жалғасып келген нақыл - өсиет, өнеге қағида болып таралып келген тәлім - тәрбие тағылымының бай мұрасы бар. Ол халықтық педагогика деп аталады. Халықтық педагогика отбасылық тәрбиеден басталып, ел - жұрт, ауыл - аймақ, тіпті бүкіл халықтық қарым қатынастан берік орын алған тәлім - тәрбиенің түрі. Ендеше халық педагогикасы қоғам дамуының барлық сатыларынан өтіп, тәжірибеде жүйеленіп, ғылыми педагогикалық дәрежеге жеткенше ұрпақ тәрбиесінің қайнар көзі, алтын дінгегі болып келгені даусыз.

Қазақ халық шығармашылығы құралдары - ауыз әдебиеті (ертегілер, санамақтар, жұмбақтар, жаңылтпаштар, тақпақтар), сәби ғұрыптық жырлар, ұлттық би қимылдары, ойын фольклоры, қолөнерінің түрлері және т.б. ерте жастағы балалардың қабылдау, қиял, зейін, жады, ойлау психикалық құбылыстарына, сөйлеу коммуникативтік қарым-қатынасқа түсуіне, тілін дамытуға тез ықпал етіп, олардың танымдық белсенділігін арттырады. Өйткені қазақ халық шығармашылық құралдарының бай табиғаты, бар болмысы балалардың заттар мен құбылыстар, адами қатынас, отбасы, табиғат, өмір және т.б. туралы білімдерді олардың сөйлеу, айту, ойнау, билеу, сипап-сезу, ұстап көру, жасай алуы арқылы жүзеге асуына мүмкіндіктер береді. Әсіресе, халық шығармашылығы құралдары балалардың «қажетсінуден-құштарлыққа, құштарлықтан байқауға, байқаудан-білуге, білуден-үйренуге, үйренуден-жасап көру» сұраныстарын қанағаттандырып, танымдық әрекеттерін белсендіреді. Қазақ халық шығармашылығының құралдары балалардың танымдық белсенділігін арттыруға әсер етсе, екінші жағынан олардың тұлғалық ерекшеліктерінің ұлттық негізде қалыптасуына ықпал етеді.

Халық шығармашылығының тәлім-тәрбиелік мәнін кеменгер жазушы М.Әуезовтің мына бір пікірінен аңғаруға болады: «Біз ауыз әдебиетін зерттей отырып, халық санасындағы отаншылдық сезімді, халық ұғымындағы адамгершілік гуманизмді, халықтың қанатты үміті - оптимизмді, сол халықтың өткендегі өмірі, аңсау арманы, әдеп-ғұрпын, халықтың ұжымдық тәрбиесінің жемісін көреміз». Әль-Фараби баланың ақыл-ой қасиеттерін дамытуда өнердің ықпалы басым екендігін өзінің мынадай құнды пікірімен білдірген: «Тек қана білім тән болатын ақыл-парасат (түрі) әрекет үстінде жүзеге асыруға емес, танып-білуге жағдай туғызатын өнерлер арқылы ғана сол білімге ие болады».

Халық шығармалары баланың сезімін және тілін байытады, қоршаған ортаға қарым-қатынас қалыптастырады, баланың жан-жақты дамуында баға жетпес рөлге ие болады.

Балаларға арналған халық шығармашылығының түрлі жанрлары өзіндік ерекшелікті қамтиды. Бұл жанрлар сабақтың тақырыбына сай іріктеліп алынады. Ойын-саусақ жаттығуына, тақпақтарға, қуыршақ театрына және қолөнер сабағына құрылады. Ұлттық ойындар әмбебап, олар оқыту үдерісінде әр жыл сайын күрделеніп отырады. Сабақтың ойын формасының білімділік міндетінде бала ойын жағдайында жаңа сабақтан не игеру қажеттілігін және іс-әрекет тәсілдерін өзі түсіне алады. Ойын барысында педагог толығымен жеке тұлғаға бағыттаған, балаға деген жеке-бағдарлық қатынасқа

"ҚАЗАҚСТАН ПЕДАГОГТЕРІ"
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ АССОЦИАЦИЯСЫ

СЕРТИФИКАТ

№ 244

Утегенова Лаура Уракбаевна

**«АУЫЛ БАЛАБАҚШАСЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕРДІ
ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРМЕН ОЙНАТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН
ШАРТТАРЫ»**

тақырыбында өткен семинарда САЛАУАТТЫ ҰРПАҚТЫ
тәрбиелеуде қолданылатын дамытушы ойындарды іс-
тәжірибеде қолдану бойынша шығармашылық
шеберханасына қатысты

"ҚАЗАҚСТАН ПЕДАГОГТЕРІ"
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
АССОЦИАЦИЯСЫНЫҢ
академиялық директоры

Клевый хат

Kyymemi Утегенова Наура!

Сіздің жоғары кәсібилігіңіз, көптеген жылдар бойғы игі ісіңізге деген адалдығыңыз үшін шын жүректен білдірген алғыс сөзімді қабыл алыңыз. Сізге зор денсаулық, жұмысыңызға сәттілік пен жетістік тілеймін!

А.Ниязбеков

Жетісай қаласы
2021 жыл

